

N:o 156.

Af herr **E. Svensson** från Karlskrona, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om iakttagande af vissa grunder vid tillsättning af folkskoleinspektörer.*

Att den nuvarande anordningen af vår folkskoleinspektion är allt annat än tillfredsställande har sedan någon tid tillbaka varit allmänt erkänt. Insigten härom har ock vid innevarande riksdag framkallat tvenne motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att i någon mån få de öfverklagade missförhållandena undanröjda. Då frågan genom dessa motioner blifvit å nyo stäld på dagordningen, synes det mig önskvärdt, att Riksdagen måtte sättas i tillfälle att vid densammas behandling välja mellan olika förslag, dels mera obestämda, dels mera preciserade. Det är af denna anledning jag härmed tager mig friheten framlägga ännu en motion rörande samma ämne.

De första formliga förslagen om inrättande af en folkskoleinspektion i vårt land framställdes som bekant vid 1852—53 årens riksdag af de båda bonderepresentanterna Per Sahlström från Stockholms län och Anders Jonsson från Östergötlands län. Dessa förslag visa tydligt, att man redan från första början hade alldeles klart för sig, att inspektörsuppgiften borde lemnas endast åt sådana män, hvilka helt egnade sig åt sin uppgift och i pedagogiskt afseende kunde tjena såsom en verklig föresyn för dem de skulle inspektera. I Sahlströms motion yrkades, att för en tidrymd af 3 år måtte tillsättas 3 eller 4 aflönade inspektörer öfver folkskoleväsendet i riket. Deras åligganden skulle enligt motionen vara af sådan art, att de omöjligen kunde skötas såsom bisysslor vid sidan af annan verksamhet, och i enlighet härmed föreslogs ock en aflöning, som för den tiden kunde anses, visserligen ej öfver-

flödig, men dock någorlunda tillräcklig. I öfverensstämmelse härmed fordrade Sahlström af dessa inspektörer, att de skulle ega speciel kännedom samt full insigt och erfarenhet uti folkundervisningens och folkskolans behof. De skulle, för att använda hans eget uttryck, närmast »vara att anse såsom ett slags riksskolemästare».

I alldeles samma riktning gick Anders Jonssons motion. I densamma betonades uttryckligen, att hufvudsaken ingalunda vore att erhålla en hel mängd inspektörer, utan att få sådana, som vore fullt hemma i sin sak och med odelad kraft egnade sig deråt. I sådant fall skulle man enligt motionärens åsigt kunna nöja sig med 3—4, högst 5—6 inspektörer för hela riket. Bättre vore, yttrade han, att »till en början få ett mindre antal *dugliga* personer än ett helt dussin odugliga, som endast skulle tjena till att sätta hela inrättningen i misskredit».

Ty värr blefvo dessa sunda grundsatser icke tillämpade, då folkskoleinspektionen några år derefter kom till stånd och sattes i verket. Det system, som i *allmänhet* tillämpats, har varit det rakt motsatta: ett mycket stort antal inspektörer, hvilka skött inspektionsuppdraget såsom en biförtjenst och hvilka icke varit fackmän.

Men erfarenheten har ock tydligt gifvit vid handen, att folkskoleinspektionen, på *detta* sätt ordnad, icke blifvit hvad den bort och kunnat blifva. På ett synnerligen skarpt sätt har detta blifvit påvisadt af den närmast föregående chefen för ecklesiastikdepartementet, dels genom ett anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1891, dels och i synnerhet genom ett yttrande under diskussionen i Andra Kammaren den 23 april samma år. Han framhöll härvid, att inspektörernas antal måste inskränkas och deras verksamhetsområden utvidgas, att de ej borde såsom hittills tagas bland presterskapet eller bland andra i tjänst varande personer samt att de borde vara män med full insigt i den verksamhet, de skulle leda och öfvervaka. Så som det nu vore stäldt hölle inspektörerna ingalunda målet. »Sådana fall hafva också inträffat», yttrades det, »då en inspektör har rättat en folkskolelärare just der denne handlat fullt rätt. En annan tid har derefter kommit en annan inspektör, som i ett liknande fall sagt alldeles motsatsen mot sin företrädare och gifvit läraren rätt.» I flera fall sköttes inspektionen alldeles planlöst, och mången inspektör hade haft »så litet reda på sig, att han kommit på inspektion, då skolan redan slutat, men reseräkningen — den uteblifver ändock icke». Ett ganska stort antal inspektörer hade funnits, »hvilka icke fullgjort sitt kall med tillräcklig insigt och noggrannhet». — Dessa omdömen kunna möjligen synas stränga, men ingen lärer kunna neka, att de i ett och allt äro väl grundade.

Då allmänna meningen sålunda blifvit allt mera enig såväl om de väsentligaste *bristerna* i den nuvarande inspektionen som ock angående de väsentligaste *botemedlen* häremot, synas mig alla skäl tala för, att man äfven begagnar sig af dessa botemedel, så att största möjliga valuta måtte kunna vinnas för de ej obetydliga belopp, hvilka för ändamålet årligen beviljas. Jag tager mig därför friheten hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla det Kongl. Maj:t täcktes tillse, dels att folkskoleinspektörsuppdraget icke göres till en bisyssla vid sidan om annan tjänstebefattning, utan anförtros åt personer, som under den tid de innehafva detta kall odeladt egna sig åt detsamma; dels, och i samband härmed, att till folkskoleinspektörer förordnas personer, som visat sig innehafva den pedagogiska insigt och den på personlig erfarenhet hvilande kännedom om folkskoleundervisningen, att en tillfredsställande inspektion genom dem må kunna utöfvas.

Stockholm den 24 februari 1894.

Edw. Svensson.